

حجت الاسلام والمسلمین علی خیاط،مدیر حوزه‌علمیه خراسان: **مقاومت، ثمره توحید**

مفهوم مقاومت در نگاه شخصی و اجتماعی امری سیاسی یا نظامی نیست، بلکه یک موضع‌گیری معرفتی و اعتقادی است.مقاومت پیش از آنکه امری سیاسی باشد، موضعی ایمانی است؛ موضعی که نسبت انسان با خدا،

قدرت، ظلم و حق را بازتعریف می‌کند. از این منظر، مقاومت نه یک واکنش احساسی، بلکه کنشی آگاهانه و مبتنی بر ایمان است؛ ایمانی که انسان مؤمن را وادار می‌کند در برابر سلطه، بی‌عدالتی و تحقیر ایمان خود را حفظ کند.

مقاومت ایمانی آن است که ایمان از ساحت ذهن و باور صرف خارج می‌شود و آن را به عرصه تاریخ، جامعه و مناسبات قدرت وارد می‌سازد. این ایمان در تقابل با نظام‌های فکری و ساختاری قرار دارد که با تحقیر کرامت انسانی، به سلطه جویی و بهره‌کشی بی‌ضابطه مشروعت می‌بخشند. درمقابل، ایمان مقاومت، اخلاق، عدالت و کنش اجتماعی را به هم پیوند می‌زند.

نقطه عزیمت الهیات مقاومت، توحید است. امانو حید، نه به مثابه گزاره‌ای کلامی محدود به اثبات وجود خدا، بلکه به عنوان نفی هر نوع ربوبیت غیرالهی در عرصه زندگی فردی و اجتماعی. «لا اله الا...» در این معنا، نفی سلطه است؛ نفی آنکه قدرت سیاسی، اقتصادی یا فرهنگی بتواند جایگاه خداوند را در تعیین سرنوشت انسان اشغال کند.

در منطق قرآنی، طاغوت بیش از آنکه صرفا یک حاکم ظالم باشد، منطق سلطه‌ای است که خود را مطلق و بی‌رقیب می‌پندارد. از همین روست که ایمان، از همان آغاز با نفی ساختارهای سلطه درگیر می‌شود، نه از سر قدرت طلبی، بلکه از سر توحید. توحید، ذاتا سلطه‌ناپذیر است.

بر این اساس، مقاومت نه امری الحاقی به ایمان، بلکه ثمره طبیعی بیان توحیدی است. ایمانی که خدا را رب می‌داند، نمی‌تواند سلطه غیرالهی را به رسمیت بشناسد. چنین ایمانی حامل نوعی آزادی الهی است که اراده ایستادگی در برابر ظلم را فراهم می‌آورد.

یکی از خطوط برجسته قرآن کریم، تقابل دائمی ایمان و طغیان است. در این منطق، طغیان صرفا تخلف اخلاقی فردی نیست، بلکه ساختاری است که بر پایه استکبار، استضعاف و تحقیر انسان بنا شده است. قرآن به صراحت ایستادگی در برابر ظلم را تکلیفی الهی معرفی می‌کند:

«وَمَا لَكُمْ لَا تُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ

الْجِالِ وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانِ» (نساء: ۷۵) این ایه نشان می‌دهد که دفاع از مستضعفان، نه امری صرفا انسانی یا عاطفی، بلکه جزئی از سبیل... است. به بیان دیگر، مقاومت در برابر نظام‌های ظالم، در متن دینداری قرار دارد.

دکتر محمد لکنهاوزن

عضو هیئت علمی مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی^(ره)؛ ایستادگی منفی برای تحقق اهداف مثبت

مانعی در برابر جریان، فشار یا مسیری که بر چیزی

در مراسم رونمایی از کتاب «فقه‌المقاومه» اثر آیت‌ا... علم‌الهدی در مشهد مطرح شد

اسلام، ذاتا سلطه‌ناپذیر است

حسین ابراهیمی|۲۶ آذر دانشگاه فردوسی مشهد شاهد حضور چهره‌های مختلفی از دانشمندان جهان اسلام وجهبه مقاومت بود که در نخستین همایش بین‌المللی الهیات مقاومت گرد هم آمده بودند. آیت‌ا... سیداحمد علم‌الهدی، نماینده ولی فقیه در خراسان رضوی، در این همایش که با حضور اساتید حوزه و دانشگاه، اندیشمندان داخلی و خارجی و شخصیت‌های علمی جبهه مقاومت در دانشکده الهیات و معارف اسلامی دانشگاه فردوسی مشهد برگزار شد، با تأکید بر جایگاه راهبردی مقاومت در معادلات جهانی، اظهار کرد: مقاومت در آینده‌ای نزدیک به عنصر شکل دهنده نظم نوین جهانی تبدیل خواهد شد و اساس حیات سیاسی ملت‌ها در شرق و غرب، شمال و جنوب عالم بر مبنای ایستادگی در برابر سلطه‌طلبی استکبار سامان می‌یابد. در این همایش حجت‌الاسلام والمسلمین خیاط مدیر حوزه علمیه خراسان و دکتر محمد لکنهاوزن از اعضای هیئت علمی مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی^(ره) و شخصیت‌های دیگری درباره اهمیت گفتمان مقاومت و ابعاد آن نکاتی را مطرح کردند و به سخنرانی پرداختند.

تحمیل می‌شود.

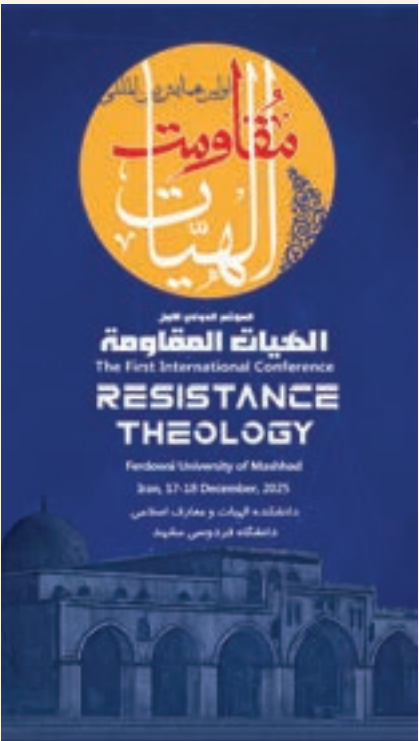
در فیزیک، قانون اهم (V=IR) به ما می‌گوید که مقاومت نسبت میان ولتاژ و جریان است؛ به‌گونه‌ای که با افزایش مقاومت، اگر ولتاژ ثابت باشد، جریان مخالف کاهش می‌یابد. مقاومت امکان می‌دهد که انرژی الکتریکی به گرما یا نور تبدیل شود. مقاومت‌ها برای کم‌نورکردن چراغ‌ها، پایدارسازی مدارها و جلوگیری از اضافه‌بار به کار می‌روند. مقاومت مفهومی منفی به نظر می‌رسد، اما کارکردهای مثبتی دارد.

در فیزیولوژی نیز تمرین مقاومتی به معنای اعمال فشار بر عضلات در برابر جاذبه از طریق وزنه‌ها یا در برابر کشش بانوارهای کشی است. در این تمرین‌ها، مقاومت به تدریج افزایش می‌یابد تا قدرت عضلانی تقویت شود و بتوان بر نیروهای مخالف غلبه کرد. همانند قانون اهم، در اینجا نیز مقاومت نیرویی منفی است که برای دستیابی به نتایج مثبت به کار گرفته می‌شود.

الهیات مقاومت، چیستی و چرایی

مفهوم «مقاومت» و ادبیات برخاسته از آن، پدیده‌ای آشنا در غرب آسیاست؛ منطقه‌ای که طی یک قرن اخیر، بیش از بسیاری از نقاط جهان، در معرض سلطه جویی و تهاجمات نظامی، سیاسی فرهنگی قدرت‌های استعماری قرار داشته است. اصطلاح «جبهه مقاومت اسلامی» را نخستین بار در مرداد ۱۳۷۲ رهبر معظم انقلاب و در دیدار با سید حسن نصرا... مطرح کردند و بر شکل‌گیری آن به عنوان پاسخی به تجاوزات رژیم صهیونیستی، تأکید کردند.

محور مقاومت، اتحادی منطقه‌ای است که از گسترش گفتمان انقلاب اسلامی ایران در جهان اسلام، پدید آمده و با سرعت و قدرت، معادلات مسلط منطقه را دگرگون کرده و به شکل‌گیری نظامی نوین، انجامیده است. این اتحاد، باوجود فقدان مرز جغرافیایی مشترک، برپایه ارزش‌ها و هنجارهای مشترک دینی، اجتماعی و فرهنگی، هویتی منسجم و فراملی یافته است. آموزه‌های چون توحید، کرامت انسانی، ظلم‌ستیزی، حمایت از مظلوم، استکبارستیزی، عدالت خواهی، استقلال طلبی، فرهنگ شهادت،

مهدویت و مردم‌سالاری دینی، از ارکان اصلی این هویت به‌شمار می‌روند.

جمهوری اسلامی ایران، حزب... لبنان، گروه‌های مقاومت فلسطین، انصار... یمن و نیروهای مردمی عراق، سوریه و بحرین، از مهم‌ترین اجزای شناخته‌شده این محور هستند. اگرچه مقاومت در میدان عمل بیشتر با رویکرد اسلامی شیعی ظهور یافته، اما جنایات گسترده رژیم صهیونیستی در غزه و ایستادگی مؤمنانه مردم فلسطین، این گفتمان را به سطحی فرامذهبی، فرادینی و حتی فرمانطقه‌ای ارتقا داده است.

در این چارچوب، «الهیات مقاومت» به‌عنوان یکی از شاخه‌های پررونق الهیات اجتماعی معاصر، با تکیه بر عقلانیت، عدالت و معنویت، به تبیین نظری و اخلاقی مقاومت در ابعاد نظامی، فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی می‌پردازد. این الهیات، هویت‌افزین است و با پستوانه غنی معارف اسلامی، از مبارزه عقلمانی و مؤمنانه ملت‌ها در برابر ظلم، اشغالگری و استکبار دفاع می‌کند و افق حرکت به‌سوی تمدن نوین اسلامی را ترسیم می‌سازد.

در بخشی از سخنان دکتر لکنهاوزن به مثبت یا منفی بودن مفهوم مقاومت پرداخته شد که این موضوع در سخنان دیگرافراد و اساتید هم آمد. ایشان فرمودند: مقاومت مفهومی منفی است. مقاومت الکتریکی مانع جریان برق می‌شود.تمرین مقاومتی مستلزم ایستادگی در برابر کشش وزنه‌ها یا نوارهای کشی است و مقاومت سیاسی به معنای ایستادگی در برابر بی‌عدالتی یا ستمگران است. با این حال، این مفهوم منفی برای دستیابی به نتایج مثبت به کار می‌رود.

پروفسور فرید اسحاق از دانشگاه زوهانسورگ آفریقای جنوبی: صدور واژگان مقاومت

این سخنران به بررسی چگونگی به‌کارگیری عبارات انقلاب اسلامی که در ایران آغاز شد و در دهه‌های ۱۹۷۰ و ۱۹۸۰ میان مسلمانان آفریقای جنوبی در ساختارهای ضدآپارتاید و آزادی بخش راه یافت، پرداخت. برخی از این عبارت‌ها عبارت‌اند از: «مستضعفان فی الارض»، «استکبار»، «مستغربان» در برابر «مستضعفان»، «گرایش نه به شرق است نه به غرب، بلکه به توحید الهی است»

و جمع توحید و «لکل فرعون موسی». بخشی از این واژگان در ابتدا شعارهایی در تظاهرات بودند، اما هم‌زمان به‌عنوان میان‌برهایی برای بازجهت‌دهی جدی و حساب‌شده مفاهیم قرآنی موجود به سوی جهتی انقلابی و رهایی‌بخش عمل می‌کردند. همه این‌ها نقش مهمی در شکل‌گیری «الهیات رهایی‌بخش اسلامی» در آفریقای جنوبی و بخش‌هایی از جهان پس از انقلاب اسلامی ۱۹۷۹ ایفا کردند و بیشتر آن‌ها همچنان جایگاه مستحکمی در گفتمان معاصر الهیات رهایی‌بخش اسلامی دارند. این سخنرانی بر کاربرد شعار انقلابی «لکل فرعون موسی» و تقابل آن با حکمت مشهورتر در سنت سنی، «السلطان ظل الله فی الارض»، (سلطان سایه خدا بر زمین است)، تمرکز دارد. این حکم نقلی، حدیثی با درجات گوناگون اعتبار سندی است، اما همچنان در بسیاری از نواحی سنی‌نشین رواج دارد. درمقابل، شعار «لکل فرعون موسی» که ابتدا بیش از انقلاب اسلامی ۱۹۷۹ در ایران شهرت جهانی یافت، ظاهرا از اعتبار کمتری برخوردار است. با این حال، همین شعار بوده که فکر مسلمانان درگیر در مبارزه آزادی‌بخش آفریقای جنوبی را تسخیر کرد.

مخاطبین محترم می‌توانند مشروح سخنان آیت‌ا... علم‌الهدی را در صفحه دوروزنامه امروز مطالعه نمایند.

روایت خارج از متن از درس خارج آیت‌ا...

مبتنی بر تفسیر فقهی قرآن است که می‌کوشد احکام شرعی را مستقیم از آیات استخراج کند. آیت‌ا... با تتبع گسترده در آیات الاحکام- که بنا به نظر مشهور حدود پانصد آیه و به باور برخی، با نگاهی تحلیلی تا ۲ هزار آیه را دربر می‌گیرد- می‌کوشد تا ظرفیت حد اکثری آیات را در فرایند اجتهاد به‌کار گیرد. این نگاه، حتی آیات قصصی، امثال و مضامین اخلاقی و اعتقادی را نیز از چشم‌اندازی فقهی کنکاش می‌کند تا قواعد و اصول کلی حاکم بر تشریع را از آن‌ها استنباط کند. بنابراین تکیه بر قرآن در درس ایشان به معنای بازگشت به اصل‌ترین منبع شریعت و احیای روشی است که در آن، کتاب... میزان و محک اصلی برای فهم و استنباط حکم الهی قرار می‌گیرد.

۳. طراحی هندسی و منطقی بحث

ویژگی ممتاز دیگر، ارائه ساختاری منسجم و نوین برای هر مسئله است. برخلاف روش رایج تبعیت از چارچوب یک کتاب خاص (مانند جواهرالکلام)، استاد با ابتکار خود، «هندسه‌ای منطقی» برای بحث طراحی می‌کند. این طراحی، هم‌زمان جامعیت، پوشش تمام جوانب و وسیر منطقی مرحله‌به‌مرحله را تأمین می‌کند و درک عمیق و نظام‌مند از موضوع را ممکن می‌سازد.

۴. بیان سلیس و شیوا

با وجود غنای محتوایی و فنی، بیان آیت‌ا... از ایجاز و روانی برخوردار است. این شیوایی بیان، مانع از غرق شدن طلبه در پیچیدگی‌های لفظی، می‌شود و تمرکز اصلی را بر محتوای علمی و استدلالی، معطوف می‌سازد.

۵. فقه جواهری متوازن و همه‌جانبه

درس استاد علم‌الهدی نمونه‌ای بارز از «فقه جواهری» به معنای واقعی است؛ فقهی که در آن تمامی ابزارها و عناصر استنباط (مانند بررسی‌های دقیق رجالی، تطبیقات اصولی، تحلیل‌های دریای‌ای و فقه‌الحدیثی و به‌کارگیری قواعد فقهی) به‌صورت متوازن، و بجاوفنی مورد استفاده قرار می‌گیرد. در این روش، هیچ‌یک از این عناصر به حاشیه نمی‌رود یا به افراط کشیده نمی‌شود، بلکه در خدمت استنباطی پخته و استوار، قرار می‌گیرد.

۶. تحقیقات رجالی دقیق و فنی

اعتنای ویژه به علم رجال و تحلیل‌های مربوط به سند احادیث، با دقت و تفصیل کافی، از دیگر وجوه

حجت‌الاسلام والمسلمین علی سعیدی فاضل کتابی که در همایش «الهیات مقاومت»، رونمایی شد تقریرات درس خارج فقه آیت‌ا... سیداحمد علم‌الهدی می‌باشد. درس خارج فقه «ایشان ازجمله دروس شاخص و تأثیرگذار در حوزه‌های علمیه خراسان به‌شمار می‌رود. این درس، با بهره‌گیری از روش‌ها و رویکردهای دقیق علمی، الگویی ممتاز از فقه‌پژوهی عمیق و نظام‌مند ارائه می‌دهد. مهم‌ترین ویژگی‌های این درس را می‌توان در محورهای زیر تبیین کرد:

درنگ

۱. اهتمام به مسائل مستحدّنه و نوپدید

درس خارج فقه آیت‌ا... علم‌الهدی، فقهی پویا و پاسخگو به نیازهای زمانه است. استاد با درک این واقعیت که موضوعات فقهی به‌فراخور زندگی، جامعه و انسان، همواره در حال تحول است، باب اجتهاد در مسائل مستحدّنه را به روی فقه می‌گشاید. این رویکرد، ریشه در باور به جامعیت و خاتمیت شریعت دارد که برای همه وقایع زندگی، حکم شرعی مقرر کرده است. ایشان با بهره‌گیری از قواعد فقهی کلی که همچون فرمول‌هایی عام، منشأ استنباط احکام در موارد جدید هستند، درصد است را برای رخدادهای نوظهور اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فناوریانه، پاسخ‌های استنباطی مستدل و متقن ارائه دهد. این نگاه، فقه را از حصار مسائل سنتی محض، خارج کرده و آن را به مثابه علمی زنده و اثرگذار در تمام عرصه‌های زندگی فردی و اجتماعی معرفی می‌کند.

۲. تکیه بر قرآن به‌عنوان محور اصل استنباط

یکی از وجوه متمیزه روش فقهی استاد، اعطای جایگاه محوری و بی‌بدیل به قرآن کریم، به‌عنوان مهم‌ترین و اولین منبع تشریع احکام است. در این روش، آیات قرآن صرفاً به‌عنوان مؤیداتی در حاشیه ادله دیگر مطرح نمی‌شوند، بلکه خاستگاه اصلی و سنگ بنای استدلال قرار می‌گیرند. این رویکرد،